

LABOR

IM LABOR DER MODERNE: OVID, METAMORPHOSEN

• TEXTE ZUR VORLESUNG •
01. JULI 2021

PROF. DR. JÜRGEN PAUL SCHWINDT
UNIVERSITÄT HEIDELBERG

UNTERGANG UND SCHÖPFUNG:

EIN BEITRAG ZUR URGESCHICHTE DER HERMENEUTIK

I. OV. MET. 1, 253-415

(nach: P. Ovidi Nasonis Metamorphoses recognovit breuique adnotatione critica instruxit R.J. TARRANT, Oxford 2004)

Iamque erat in totas sparsurus fulmina terras,
sed timuit ne forte sacer tot ab ignibus aether
concuperet flammam longusque ardesceret axis. 255
esse quoque in fati reminiscitur adfore tempus
quo mare, quo tellus correptaque regia caeli
ardeat et mundi moles operosa laboret.
tela reponuntur manibus fabricata Cyclopum;
poena placet diuersa, genus mortale sub undis 260
perdere et ex omni nimbos demittere caelo.
protinus Aeoliis Aquilonem claudit in antris
et quaecumque fugant inductas flamina nubes,
emittitque Notum. madidis Notus euolat alis,
terribilem picea tectus caligine uultum; 265
barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
fronte sedent nebulae, rorant pennaque sinusque.
utque manu late pendentia nubila pressit,
fit fragor; hinc densi funduntur ab aethere nimbi.
nuntia Iunonis uarios induta colores 270
concupit Iris aquas alimenta que nubibus adfert;
sternuntur segetes et deplorata colonis
uota iacent, longique perit labor inritus anni.
nec caelo contenta suo est Iouis ira, sed illum 275
caeruleus frater iuuat auxiliariis undis.
conuocat hic amnes; qui postquam tecta tyranni
intrauere sui, 'non est hortamine longo
nunc' ait 'utendum. uires effundite uestras
(sic opus est), aperite domos ac mole remota 280
fluminibus uestris totas immittite habenas.'
iusserat; hi redeunt ac fontibus ora relaxant
et defrenato uoluuntur in aequora cursu.
ipse tridente suo terram percussit; at illa
intremuit motuque uias patefecit aquarum.

exspatiata ruunt per apertos flumina campos 285
cumque satis arbusta simul pecudesque uirosque
tectaue cumque suis rapiunt penetralia sacris.
si qua domus mansit potuitque resistere tanto
indeiecta malo, culmen tamen altior huius
unda tegit pressaeque latent sub gurgite turre. 290
iamque mare et tellus nullum discrimen habebant;
omnia pontus erat, deerant quoque litora ponto.
occupat hic collem, cumba sedet alter adunca
et ducit remos illic ubi nuper ararat;
ille supra segetes aut mersae culmina uillae 295
nauigat, hic summa piscem deprendit in ulmo;
figitur in uiridi, si fors tulit, ancora prato,
aut subiecta terunt curuae uineta carinae;
et, modo qua graciles gramen carpsere capellae,
nunc ibi deformes ponunt sua corpora phocae. 300
mirantur sub aqua lucos urbesque domosque
Nereides, siluasque tenent delphines et altis
incursant ramis agitataue robora pulsant.
nat lupus inter oues, fuluos uehit unda leones,
unda uehit tigres; nec uires fulminis apro, 305
crura nec ablato prosunt uelocia ceruo;
quaesitisque diu terris ubi sistere possit,
in mare lassatis uolucris uaga decidit alis.
obruerat tumulos immensa licentia ponti
pulsabantque noui montana cacumina fluctus. 310
maxima pars unda rapitur; quibus unda pepercit,
illos longa domant inopi ieiunia uictu.
Separat Aonios Oetaeis Phocis ab aruis,
terra ferax dum terra fuit, sed tempore in illo 315
pars maris et latus subitarum campus aquarum.
mons ibi uerticibus petit arduus astra duobus,
nomine Parnasos, superantque cacumina nubes.
hic ubi Deucalion (nam cetera texerat aequor)
cum consorte tori parua rate uectus adhaesit,
Corycidas nymphas et numina montis adorant 320
fatidicamque Themis, quae tunc oracla tenebat.
non illo melior quisquam nec amantior aequi
uir fuit aut illa metuentior ulla deorum.
Iuppiter, ut liquidis stagnare paludibus orbem
et superesse uirum de tot modo milibus unum 325

et superesse uidet de tot modo milibus unam,
innocuos ambo, cultores numinis ambo,
nubila disiecit nimisque Aquilone remotis
et caelo terras ostendit et aethera terris.
nec maris ira manet positoque tricuspide telo 330
mulcet aquas rector pelagi, supraque profundum
exstantem atque umeros innato murice tectum
caeruleum Tritona uocat conchaeque sonanti
inspirare iubet fluctusque et flumina signo
iam reuocare dato. caua bucina sumitur illi, 335
tortilis in latum quae turbine crescit ab imo,
bucina quae, medio concepit ubi aera ponto,
litora uoce replet sub utroque iacentia Phoebus.
tum quoque, ut ora dei madida rorantia barba
contigit et cecinit iussos inflata receptus, 340
omnibus audita est telluris et aequoris undis
et quibus est undis audita coercuit omnes.
iam mare litus habet, plenos capit alueus amnes,
[flumina subsidunt collesque exire uidentur,]
surgit humus, crescunt iuga decrescentibus undis; 345
postque diem longam nudata cacumina siluae
ostendunt limumque tenent in fronde relictum.
    Redditus orbis erat; quem postquam uidit inanem
et desolatas agere alta silentia terras,
Deucalion lacrimis ita Pyrrham adfatur obortis: 350
‘o soror, o coniunx, o femina sola superstes,
quam commune mihi genus et patruelis origo,
deinde torus iunxit, nunc ipsa pericula iungunt,
terrarum, quascumque uident occasus et ortus,
nos duo turba sumus; possedit cetera pontus. 355
haec quoque adhuc uitae non est fiducia nostrae
certa satis; terrent etiamnum nubila mentem.
quis tibi, si sine me fatis erepta fuisses,
nunc animus, miseranda, foret? quo sola timorem
ferre modo posses? quo consolante doleres? 360
namque ego, crede mihi, si te quoque pontus haberet,
te sequerer, coniunx, et me quoque pontus haberet.
o utinam possim populos reparare paternis
artibus atque animas formatae infundere terrae!
nunc genus in nobis restat mortale duobus 365
(sic uisum superis) hominumque exempla manemus.’

Dixerat, et flebant. placuit caeleste precari
numen et auxilium per sacras quaerere sortes.
nulla mora est; adeunt pariter Cephisidas undas,
ut nondum liquidas, sic iam uada nota secantes. 370
inde ubi libatos inrorauere liquores
uestibus et capiti, flectunt uestigia sanctae
ad delubra deae, quorum fastigia turpi
pallebant musco stabantque sine ignibus arae.
ut templi tetigere gradus, procumbit uterque 375
pronus humi gelidoque pauens dedit oscula saxo;
atque ita 'si precibus' dixerunt 'numina iustis
uicta remollescunt, si flectitur ira deorum,
dic, Themis, qua generis damnum reparabile nostri
arte sit et mersis fer opem, mitissima, rebus.' 380
mota dea est sortemque dedit: 'discedite templo
et uelate caput cinctasque resolute uestes
ossaque post tergum magnae iactate parentis.'
obstipuerunt diu rumpitque silentia uoce
Pyrrha prior iussisque deae parere recusat 385
detque sibi ueniam pauido rogat ore timetque
laedere iactatis maternas ossibus umbras.
interea repetunt caecisque obscura latebris
uerba datae sortis secum inter seque uolutant.
inde Promethides placidis Epimethida dictis 390
mulcet et 'aut fallax' ait 'est sollertia nobis
aut pia sunt nullumque nefas oracula suadent.
magna parens terra est; lapides in corpore terrae
ossa reor dici; iacere hos post terga iubemur.'
coniugis augurio quamquam Titania mota est, 395
spes tamen in dubio est; adeo caelestibus ambo
diffidunt monitis. sed quid temptare nocebit?
discedunt uelantque caput tunicasque recingunt
et iussos lapides sua post uestigia mittunt.
saxa (quis hoc credat nisi sit pro teste uetustas?) 400
ponere duritiam coepere suumque rigorem
mollirique mora mollitaque ducere formam.
mox ubi creuerunt naturaque mitior illis
contigit, ut quaedam, sic non manifesta, uideri
forma potest hominis, sed uti de marmore coepta, 405
non exacta satis rudibusque simillima signis.
quae tamen ex illis aliquo pars umida suco

et terrena fuit, uersa est in corporis usum;
quod solidum est flectique nequit, mutatur in ossa;
quae modo uena fuit, sub eodem nomine mansit; 410
inque breui spatio superiorum numine saxa
missa uiri manibus faciem traxere uirorum
et de femineo reparata est femina iactu.
inde genus durum sumus experiensque laborum,
et documenta damus qua simus origine nati. 415